

BISERICA ȘI ȘCOLA.

Foie bisericească, școlastică, literară și economică.

Eșe odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.
 „ „ „ „ jum. an 2 „ 50 „
 Pentru România și străinătate pe an 7 „ — „
 „ „ „ „ „ j. a. 8 „ 50 „

Prețul inserțiilor:

Pentru publicațiile de trei ori ce conțin
 cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
 4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze la Redacțiunea dela

„BISERICA ȘI ȘCOLA“

Iar banii de prenumerațiune la

— „Tipografia diecesană în Arad.“ —

Nr. 2035.

Tutororū P. T. inspectorii de școle.

Cu 1. Septemvrie st. vechiū an. curiute a-decā cu începerea prelegerilorū pentru anulū școlasticū 1883/4 se va deschide lângā institu-tulū nostru pedagogicū-preparandialū din Aradū și cursulū IV. de pedagogie, parte ca de acum elevii cari vorū absolva institutulū acesta să pōtā fi mai bine pregātiți pentru cariera invē-tatūrească, parte ca să înlesnimū primirea în pre-parandiale și pentru acei recurinți cari vinū dōrā ca mai puțin pregātiți, sperāndū noi cumcā și acestia în decursulū alorū patru ani se vorū putē bine pregāti.

Publicāndū P. T. DTa acēsta în cerculū școlariū submannatū, totodată Te. poftimū să în-țelegmī cāt mai mulți tineri capaci — respective parinți, tutori — a reflecta la acēsta, comunicā-nd-le cumcā prin înființarea cursulū alū IV. li se înlesnesce primirea în institutū.

Aradū, 3/15. August 1883.

Ioanū Mețianū, m. p.
Episcopulū Aradulū.

Rezultatele produse în biserica română gr. or. dela restaurarea Metropoliei.

Precum economii cari se interesēzā de re-sultatele muncii lorū mergū și esaminēzā holdele lorū, cari aflāndule cu roduri frumōse, se bucurā, cari aflāndule pline de polomidā, burueni și de pini le plivesce, le curātā, ca sē nu devie copli-torile; astfelū credū, cā este necesarū a se cer-ceta și biserica adecā: Societatea creștinilorū mārni în părțile ei, în parochie sau preste tot diecese, de s'au produs rezultatele religiosității moralității ca sē ne bucurām, iarā dacā ob-ținem rele sē le delaturāmū.

Guvernulū de unū timpū în cōce publicā disticele din de ce în de ce ani și arată cresce-

rea sau scāderea populațiunei; arată și date asu-pra imoralității, a naserilorū ilegale etc. și bise-rica ar fi datōre în interesulū moralității sē pu-blice astfelū de date măcarū din 20 în 20 de ani pentruca sā se vadā rezultatele activității ei și în tōte casurile ale moralei.

Până acum pre cāt scim nu s'a publicatū officiosū așa ceva, de cāt în nisce rapōrte ne întregite cātrā Sinōdele diecesane și archidiece-sane; prin urmare Congresulū bisericescū ar avea — după părerea noastră — o asemenea datorie.

Spre acēstū scopū în modū confident și în interesulū bisericeii reflectāmū asupra celorū ce amū pututū observa în biserica noastră.

Cine aruncā o privire asupra bisericii nōs-tre din Metropolia gr. ort. din Transilvania și Ungaria nepreocupatū, în părțile ei sau preste tot și sē întrēbā: de 16 — sau mai rotundū dīsū de 20 de ani, cari rezultate de credință, de religiositate și de moralā le aflā? Nu își va putea da unū respunsū înbucurātōrū, nu se pōte bucura, cāci comparānd credința, religiositatea și morali-tatea de adī cu cea din nainte cu 20 de ani, aflā, cā adī sunt scādute rēu și în parochiile sa-tesci și în cele de la orase chiar și la Episcopie și Archiepiscopie. În totū loculū credința lui Cristos, religia ortodocsa nu e păstrată nici apē-rata ca mai nainte; în totū loculū nu mai cerce-tēzā creștinii romāni bisericele așa pre cum le cerceta înainte cu douăzeci de ani. Din contra se întristēzā fie care romānū înțeleptū, care ține la moralā cā în fie care diecesā numărulū căsā-toriilorū ilegale, alū concubinatelorū; numărulū copiilorū ilegitiimi; numărulū celorū ce se divor-tēzā, numărulū furilorū și alū bețivilorū este adī întreitū mai mare de cāt la anulū 1864. Unde propășimū?

Deci trebuie se cercetāmū și noi ca economii, cari vedū holdele pline de neghinā. Ei se întrēbā, ore de ce sunt aceste rezultate rele? Aū venitū ore

„semănătorii și noaptea au semănatu neghina preste semănta cea bună?“ Nu au fost ore neîngrijite? Nu au fost ore ne cultivate? Și ce este de făcutu, ca se oprimū relele? Așa se întrébă ei. Și astfel credū eū, că și asupra vieții religiose și morale avemū să ne punemū întrebările și mai întei: Ce rezultate vedemū în biserica română gr. or. de 20 de ani încōce? Dacă în morală nu sunt rezultate înbucurătore, care este cauza? Și ce activitate au funcționarii și autoritățile bisericei nōstre?

Recunōscemū dela începutū că prin reînființarea Metropoliei române au dobânditū Românii niște rezultate mari; i-au întrunitū într'unū corpū, i-au scosū de sub bisericile străine pe unde sufereau, sē înstreinaū și sē perdeau. Cu Metropolia s'au căștigatū mari fonduri și fundațiuni etc. Deci pentru Metropolia înființată exprimămū profundă recunoscintă Marelui Archiepiscopū Andrei și altorū bărbați cari au conlucratū, căci Metropolia a fost cauza de a se aduce legea din an. 1868 pentru autonomia bisericei nōstre și în puterea acesteia s'a făcutū constituția cea atât de liberală care o avemū și la care rēvnescū și confesiunile reformate. Ea ne a datū mijlōce a ne aduna, a ne consulta pentru înaintarea religioșității a culturii și moralei fiilorū bisericei din întrēga Metropolie.

Prin metropolie în biserică ne mai putem mișca și mai putem resufla și a dice ceva astăzi pentrucă airi pare că avēnd locū nu avem. Deci cu multă stimă se susținem pre cel ce apără ca autonomia bisericei nōstre se nu fie surpată de inimi și se nu ne pue iară unde am fost puși. — Cu tōte acestea scopulū mai presus alū Metropoliei, a bisericei nu e acesta. Ci este credința: „fară credință nu e cu putință a plăcea lui Dumnezeu 1) și, mergēnd învēțați, tōte neamurile botezāndū în numele Tatălui și alū fiului și alū St. duch.“ „Cei ce vor crede și se vor boteza mântuiseva, cei ce nu vor crede osândiseva“ 2). Acela au dat pre unii Apostoli pre alții „Păstori spre zidirea trupului lui Cristos. 3) „Pașceți turma dintre voi pildă făcēndu-ve turmei 4). Cel ce ascultă cuvēntul meu și crede în celū ce m'a trimis are viață de veci.“ 5) Deci se cercetām mai aprōpe chemarea bisericii. Chemarea bisericii este: a propaga credința, religioșitatea și morală. Biserica este totalitatea acelor indiviși cari s'au învoit într'o credință întru împlinirea învēțătorei și așezemintelorū Dnui Cristos. Astfelū pregătesce ea pe membrii sei prin fapte bune la o viață fericită, la o alta lume. Și adevērat este: „Credința dacă n'are fapte este mōrtă,“ . . . A-

rată-mi credința din faptele tale. 6) Iată în puține cuvinte chemarea bisericii preste tot; iară chemarea funcționarilorū ei în special e: Metropolitulū este Esarchulū eparchiilorū; are a îngrijii *de întrebările dogmatice și de îndreptările relelor* 7). Episcopul esū prin sate și în orașe, învēță pre poporū și îndreptă moravurile lui.“ 8) „Iară pentru preoți se scrie: întru dreptățile tale volū cęgeta, nu volū uita cuvintele tale . . . volū petrece în Dumneșcesile porunci și volū învēță pre poporulū teū“ 9).

Iată scopulū bisericii în scurte cuvinte și chemarea ei. De a propășit biserica nōstră cătră acest scopū, lāsăm se constateze o statistică, o arētare oficiōsă. Noi cutezām a susține, că repășim.

Adevērat este, că credința mai multă sāt mai puțin la toți creștinii așa diși cu carte scade și prin urmare și religioșitatea, însă paguba cea mai mare este, că din lipsa acestora crește imoralitatea, adecă: se înmulțescē numărulū celor înmorali.

Se scrie și susținem și noi că înaintarea sciințelorū naturale contribue multū la acesta, adecă: la o viață după impulsulū naturalū, viață neînfrānată. Înfrānarea însă opresce pasiunile altfelū relele cresc și se înmulțesc prin reflecșiuni și scandale și în acea parte la poporū nostru de josū, care până la un timp nu depășea și purta o viață sātōsă morală de lăudă.

Susținem această cauză și cursū alū timpului, mai precis dișū acestū resboiū alū materialismului contra idealismului, însă biserica trebuie să se apere această.

(Va urma).

Papismulū și starea actuală a Bisericii ortodoxe în Regatulū Romāniei.

de
Episcopulū Melchisedect.

(Continuare).

„Cătră Înalt preosfințitul Mitropolit a țarei Moldovei Kyriu Kyriu Veniamin.

Luānd eū jos iscălitul Kesaro-krăescū a însciințare, că după o țādulă domnēscă ce s'au este poruncit ca să se adune D-lor Veliții boeri 28 a lunei acestia august, și în obștescul sfāt dea socotința Dumilor-sale în pricina episcopului mano-catholicesc, care se află acum aici, adicā pōte elū aice în Moldova să boteze, să mirnecunune, să îngrope, și câte altele se atinge de marea sa? — Imi iaū voia a înfățoșa Eminenției Vostre de binevoitōrea luare-aminte și țelēptă critică; ca unul ce din porunca prea înaltulū împērat și prea milostivulū meu stăpān, însărcinat și cu protecția bisericei romano-catholice pământulū acesta.

1) Ioan c. 20. 2. — 2) Marcu ev. cap. 16 v. 16. — 3) Pavel cătră Efesem c. 4. 11—12. — 4) Ap. Petru c. 5 v. 23. — 5) Ioan ev. c. 5 v. 24.

6) Ap. Iacob c. 2 v. 17—20. — 7) Canonul 26. alū sinodului Cartagina. — 8) Blastar cap. 82. — 9) Canonul 12 al sinodului Sardichia.

1. Tote mărturisirile credinței, care se sufără prin țările marii Europe, mai ales în Rusia, au pe lângă preoții, duhovnicii trebuincioși, și episcopii lor, spre săvârșirea celor mai înalte duhovnicesci lucrări ale dogmei lor; d. p. mirul, preoția etc. Așa vedem, că în mijlocul romano-catholicescilor țări a în erăției Austriei și a pravoslavniciei Rusiei, se află, osebit de episcopii legii stăpânitoare, și episcopii grecesii romano-catholicesci, armenesii și luterănesii fără a se stinghii cea dominantă mărturisire-credinței a pământului cât de puțin.

2. Domnii și Archipastorii Moldaviei, după despărțirea bisericilor, n'au încetat a suferi, ca să se așeze aicea în pământul Moldovii catholice, Luteran și Jidovi, și din poruncile ale Domnilor dintr'acea vreme, se vede, că catholico-romanii tot-dea-una au avut episcopii lor suferiți de către oblăduire și ritualul pământesc.

3. Asemenea se vede și în ziua de astăzi, că Ovreii, a căroră neam, după cuvântul Domnului nostru Iisus Christos, până la sfârșitul lumii n'au să se stingă, au rabinii și hahambașii lor în totă țara, și fiind ei suferiți, numai cuvântul și porunca Domnului se împlinesc, apoi fi-vor Jidovii mai îngăduiți de cât noi?

4. Norodul catholico-roman în țara acesta se are la 40,000 suflete ¹⁾ și mai totii sunt supuși înalței Porți othomanicesci și birnicii. Dacă dar Domnul și Mântuitorul nostru poruncește, ca Jidovii, cari nu în cred, să fie răbdați, cu cât mai mult se cade, ca mărturisitorii Sfinției sale, măcar că de altă formă, să fie suferiți și să aibă păstorii și archipastorii lor trebuincioși, spre a lor povățu și învățatură spre faptele creștinesci.

5. Episcopul catholico-roman are să privilegheze și să cante numai la cele ce se ating de disciplina și ordonarea ritualului lor, săvârșind și cele mai înalte taine ale lor, fără a se amesteca la cele ce sunt a pământului, sau a pretendarisi împărțire de driturile și privilegiile archipastorilor pământesci, socotindu-se întru această privire și elii ca și cei mulți episcopi fără eparchie.

Aceste sunt luările aminte, care le înfățișez Eminenției Vostre, spre milostivă chibzuire, și sunt bine încredințat, că strălucitoarele svoistve ²⁾ a duhovului Eminenței Vostre, cu care v'au împodobit probia dumnezească, nu se vor trece, netreacănd cu vederea și pe prea Înălțatul Împărat protectorul bisericii catholico-romane în țara acesta; și fiind îndatorit a arăta și la mai înaltele locuri urmarea ce se va face, rog pe Eminenția Vostre, ca să aibă răspuns pe aceste observații ale mele, fiind alii Eminenției Vostre prea plecată slugă. (Subscrie) Joseph Raab Agent de sa Majesté I. A. et oct. en Moldavie. În Esși la 5 Sept. 1820.

La ziua însemnată prin ordinul domnesc s'a întrunit la Mitropolie unii Divan extraordinariu, compus din 12 Membri ai Clerului înalt, cu Mitropolitul și Episcopii în frunte, din unii număr peste 30 boeri. Resultatul deliberării acestui Divan s'a dus la cunoștința Domnului prin anaforaua următoare:

Prea Înălțate Dómne!

În urmarea Domnescii țidule din 17 a lunii treizepte august, alcătuiinduse la sânta Mitropolie a țării

¹⁾ Cifra esagerată pentru timpul acela. Numărul totalii alii catholiceilor abia în zilele noastre, în totă România este de 45.152 (Manach cultelor pe an. 1868).

²⁾ Insușiri. — ³⁾ Calendariul grigorian.

obstescă adunare a cinului bisericesc, și politicesc, întocma după cuprinderea luminatăi porunci a Înălțimii tale a pătruns cu bună luare aminte dogmaticesca punere înainte prin notă de cătră Dluu K. K. Împărătescul agent, atingătoare de cel înteiu punct bisericesc a pravoslavnicilor pământenilor moldoveni, pentru un episcop apusienesc, numindul Catholico-romane, cerend pentru densusli slobodă voe la lucrările, ce se ating de datorile chemării sale, și cetind mai înteiu nota din cuvânt în cuvânt, am vedut că oerurile sunt, ca acest ou chemarea de episcop să aibă a cerceta bisericile catholicesci, ce sunt în cuprinsul oblăduirii sale [adecă în Moldavia] a îndrepta bunele rânduele în poporele sale, a hotărî întemplantorele pricinii între oile păstoriei sale, a sluji tainele, adecă mirul, și a face ungere saii chrisma, care se dice că este la densusli datoria unui episcop, și care la credința catholicesca nu se face odată cu botezul, ci după trecerea de câțiva ani acelu ce vine în lume, însfârșit și ca să slujască formalnic episcopul în zilele pranicilor.

Din această lesne să înțelege, că puterea cuvântului este de a se legii în Principatul acesta, formalicescul păstor a credinței catholicesci, și acesta să aibă, de acum protecția cea din poruncă, care arată D-lui Agentul că s'au rânduit a o păzi pentru bisericile catholicesci din Moldavia.

Prea Înălțate Dómne! prin stălpirea ochilor noștri asupra acestei note a cinstitului agent am vedut două nouă isvodiri privitoare: una de a dobândi formalnic păstoriu în patria noastră și cea dealdoilea de a resuna formalnica protecție a Agenției pentru bisericile apusenesci din Moldavia. Amindouă împingeri aspre, și isvodiri neașteptate într'o eparchie, carea să păzit până acum ființa sa prin hărăzitele pronomi din învechime de cătră prea puternica Împărăție, și celii mai întăi articuli a pronomiilor celor mai scumpe este păzirea cea fără de nici o băntuire a legii și a bisericilor noastre, care acest har cu statornicie l'am vedut revărsându-se de cătră prea puternica și hrănitorea Împărăție. Întărit prin toate vrednicile de cuviință hatșerifuri, după care se închide totă toleranța dogmaticesca, a altor străine închinări, și pe această temelie nădăjduim a lăsa și pe urmașii noștri spre mângăerea cea desevarșită. Pentru acesta, dar, înplinind porunca Înălțimii tale, facem aicea o prescriere în scurt pentru ispitele, câte după vreme au făcut apusenii bisericesci ca să potă a fi păstori încă de când nu era în pământul acesta oii de a bisericii catholicesci, și începem de la unii veac necunoscut, găsiaduse prin Istoriile vechi elinesci, că mai înainte de închinarea supunerii țerei la prea Înalta Pörtă, în vremi neaședate și resvrătitoare, și innăvălirile neamurilor megiesite, de au și cercat biserica apusienesca a trimite păstori în Moldavia spre înmulțirea oilor sale, prin tragerea la dogmele lor pe moldovenii de atunci, iusă nu au putut ajunge la pravețul lor, fiind isgoniți cu pietre și cu lemne, și unii dintr'insii și uciși de cătră norodul pravoslavnic, „acastă întâmplare, fără de îndoire, se înțelege că nu slujește de pildă că au fost latini păstori în patria noastră.” După această apoi este și epocha a Istoriei pământului, care arată, că după ce au intrat pământul nostru în stăpânirea prea puternicii Împărății la anul 1592: unii Kraiul alii Ardealului anume: Bator Sigismont, trimișind oști în Moldavia, silnicește au răpit pe cel de atunci

Domn Aron Vodă, pe carele Înalta Pörtă avea rânduit stăpânitoriu Țării întru a doua Domnie a sa, și ducându-l în Ardeal l-au ridicat viața prin tăerea capului, rânduind numitul Krai, pe unul anume: *Rasvan* omu alu său, pentru a fi domn Moldaviei, acest *Rasvan* au adus cu sine și pe unu episcop latinesc, nu știm sub ce nume de eparchie, pentru carele istoricii pământești, și Meleție scriitorul Geografiei a vremii aceea fac pomenire, că ar fi fost trimis episcop de către papa Romei Climent alu 8-lea. Intri-acest chip dar, nu după trecere de multă vreme, și mai înainte de a face prea puternica Împărăție răsplătire călcării acelu *Bator* Kraiul Ardealului, înștiințându-se de întâmplarea Moldaviei Kraiul Leșesc prin arătarea boerilor pământeni, ce au fost fugit spre scăpare în megieșita țară leșască, au numit cu primirea acelor boeri pământeni de atunci Domn pe unu Ieremie Voevod: pe carele cu oști leșești l-au trimis în Moldavia, isgonind pe *Rasvan* omul Craiului *Batoru*, împreună cu toți ai săi, iar prea puternica Împărăție găsind cu cuviință alegerea lui Ieremie Vodă din pământeni, l'a întărit întru Domnia Țării, atunci Craiul Ardealului *Bator* au pornit jalba sa către Papa Romei cel din vremea aceea, asupra Craiului Leșesc arătând că elu necruțând, nici cheltuială, nici osteneală au răpit Țara Moldovei din stăpânirea prea Înaltei Porți, sub cea mai bună nădejde că pre toți locuitorii țării ar fi putut a-i atrage la dogmele apusenesti, iar Craiul leșesc cu împotriva sa urmare au înzădărnicit lucrarea sa cea răvuitore către lege, drept aceea și Papa tulburându-se, au anathematizat pe Craiul țerei leșești pentru împedecarea ce au făcut, iată dar și alu doilea întâmplare, carea nu numai că nu pôte sluji drept pildă bisericeii apusenesti, dar încă este ca unu prilej pământenilor Moldaviei pentru descoperirea mrejiilor legii, și pentru îngrijirea cea pururea despre dîsele. Numai rămâne altă epochă după acesta silnică întâmplare de vre-unu episcop sau păstor latinesc, în țara noastră, și aceea ce se pomeneste prin notă, că se pôte mărturisi de către pământeni, că trecători episcopi ar fi fost, iar nu ședători, pentru care se face pomenire și prin anaforaua din partea pământului, nu are alt temeliu, de cât că în vremea oștirilor trecute, când era în pământul nostru oștile altor stăpâniri, s'au întâmplat trecători episcopi, sau Archierei din țara leșască unii, și alții din partea țerei Ungurești, sau pentru trecere, sau pentru particularnice trebunți cu ocărmitorii oștenești, însă ne arătați de păstori latinești, ne numiți nici de însuși cei mai mari a oștirilor, sau ocărmitorii streini vremelnicești și într'un cuvînt precum au venit nenumiți așa s'au făcut și neveduți, fără de nici o formalita a ființii lor, și iată că nici această alu treilea epochă, nu pôte sluji spre pildă temelnică, iar în vremea de pace de ar fi fost, fără de îndoire prin firman s'ar fi arătat numirea și rânduirea sa, și s'ar afla și în analurile Împărăției trecută. Să arătăm acum, și cea de față adocere aminte a acestor ce trăim, că am vedut cu ochii, întru o curgere acum de șase-deci ani, că în cuprinsul Moldovei, nu au fost episcop sau Archiereu apusenesc, cu ore-care numire, sau ședere multă, sau puțină în pace, și împlințore desevirșirei bisericești, fără de cât am vedut preoți pe la satele latinești din țară, și la o capelă apusenescă din Iași, cu slobodă voe făcută ânteu, și capelă numită, iar în anul Domniei Domnului Alexandru Mavrocordat, ce au prebegit în Rossia, fără

de sciință pământenilor prefăcută capela în zidire de bisericeă de piatră, acești preoți apusenesti, viind chirotonisiți de peste hotarū, severșia tôte ale dogmelor latinești și căți trăesc din ômenii lipiți la această credință numai de către acei preoți s'au botezat, și s'au uns și s'au cununat, și s'au îngropat morții lor, toți însă și preoții, și cei de prin sate nu arăta altă formalnică protecție de cât acea pământescă.

Dar acum cu patru ani mai înainte, peste tôte nădejdea Domnealui Agentul K. Krăescii Împărății, au arătat măriei sale Domnului *Sharlat Chalimach* procatohului Înălțimeii tale, că s'au găsit cu cale, de către această Înaltă curte, a se rândui și a se trimite la Moldova, un episcop supt nume de *Bacoviū*, ca un începătoriu a legei locuitorilor latini din țară, după care ne nădejduita arătare, măria sa ceretând cînul bisericesc și politicesc au primit și anafora obștească, că, ființa, șiderea în Moldova a unui episcop latin este împotriva obiceiurilor pământului, neprimită de către pravoslavnicii locuitori de aicea, și ca un lucru și pricinitoriu întru cele de afară, de multe feluri de zătigniri, nu pôte a fi de mulțemire supușilor, și înălțimea sa trimitînd acea anafora la prea Înalta Pörtă, cu adăugirea talmăcirilor nepriinciôselor împrejuren și aducându-se la pragul prea puterniciei Împărății s'au arătat noue de către Înălțimea sa spre răspuns, prea Înaltul mehtup a prea Înălțatului *Visiriū*, după cuprinderea vrednicului de cuviință Împărătescului hat, adevă, că de se va face la Țarigrad vre-o cerere pentru această, se va da răspunsul cuviincios Ministrului Curței pentru neprimirea acestei împliniri; iar de se va mai face aice din partea Agenției țării, pôtitôrea cerere, să se dea răspunsul că nu să pôte privi întru mijlocirea vremii, după ce s'au primit și mehtupul prea Înălțatului *Visiriū*, s'au arătat în loc un episcop latin, dicând că este supt nume de *Bacoviū*, însă în vremea șederei sale au fost necunoscut, ne numit, fără a se cunósce asupra sa rangul de episcop, și fără a fi întălnit de măria sa procatohului Înălțimeii tale, carele după câte-va luni au și murit, și contenind cu totul vorba rânduirei altui Episcop, și câte-va vreme mai înainte de mazilia procatohului măriei tale, iarăși s'au făcut arătare cînului bisericesc politicesc pământului că este să se rânduească și să se trimită din partea K. Krăescou un episcop latin, atuu cea iarăși anaforaua obștească, către Înălțimea sa în anul 1819: Decemvre sau arătat câte pot să se împlinesc prin această necanonisită și neobicinuită atingere a bisericescilor luări aminte, rugându-se tôte obște pentru oprirea acestui episcop, și prin ferman Împărătesc statornicie privilegiilor pământesci, ne fiind nici pildă a ședei în Moldavia un asemenea păstor latin, și Înălțimea sa trimitînd anaforaua obștească, către prea puternica Împărăție, după cuprinderea vrednicului de închinăciune hat, s'au dat și prea Înaltului ferman, însemnat la anul othomanicesc 1234, cătu lumina lui *Gemageil achir*; întru care după ce au cuprind cele ce mai nainte s'au întâmplat, apoi se runcesce în sfârșit prin aceste cuvinte, că, „De vreme ce s'au cunoscut, că șederea unui asemenea episcop latin în „Moldavia, este fără de nici o asemănare de vre o pildă, și de vreme că nici în aședările pământului nu se cuprind anume, și de vreme că este în mulț chipuri pricinuitoare de nepriință, și preste tôte a

de turburare bunei liniștiri a raielelor, apoi, după cuprinderea împărătescului hat, dacă Elciul Austriac din Tarigrad va mai adauge cerere pentru și altă pricină, acea cerere nu va fi acolo primită, asemenea să i se dea răspuns și agenței aici pentru primire, precum s'aun dat și mai înainte, urmându-se prin totă pădirea cuviinții."

Prea Înălțate Dómne! acest vrednic de cuviință împărătesc ferman întărit pe temelia Împărătescului procatohul Înălțimei tale dândul la sfânta Miropolie, iată se aduce înaintea înaltei socotinți a țării tale, și mai cu osebă răvnitoare și cu durere căciune întindem acum glasurile noastre la pragul împărătescilor îndurări prin Domnesca și părintesca înlocuire a înălțimei tale, desteptându-ne și mai mult cu neodihnă, din grăbirea și din cuprinderea notiilor Agentiilor, că supt numire de un episcop se formalizează păstoriul apusienesc în patrie, și acela în loc de protecție, și în urmă întru adăogire înălțat cea mai mare formalita a slujbelor, a privighierii, istoriei, apoi se face călcare celor înteiu aședări pământului întru ale legii fiind acesta înprotivă cu canónele bisericesci, și se face strămutare ce împărătescilor hrănitore pronomii prin hatșerifuri, când de a dice că întru ale legii, la care nu am și atinși nici într'o vreme, se vadă norodul isvodire și și închipuire de păstorie, pôte și unii din acei costii plugari aluncându-se, să se întemple prigonire și turburare. Dar óre nu este de luat aminte și de tot arătarea ce face Domnealul Agentul prin o circularnică scrisóre a D-sale cătră Prea Sântitul Mitropolit, care s'aun pus înaintea înaltei socotinți a țării tale cum că sunt patru-zeci mii suflete altele în sistemă credinței apusienesci locuitori în Moldavia, când apoi acest număr întru adăogire sporit și pe lângă preoții lor se va întări și păstoriul dat din nou, și se vor înputernici și cu protecția țării, de odată acum întru cele bisericesci căți nu se vor lipi ca să nădăjduiască și întru cele bisericesci și se pordă credința cea pravoslavnică și înaintă, a sa covășire din vechiu întărită. De asta suntem bine nădăjduiți că nu numai nesmintite vor pădi pronomiile care, prea puternica hrănitore noastră Împărăție ne-au dăruit din invecchime, dar ne pădi întru ocrotire, căci de obște, este neprimă cea mai puțină ședere și numire unui asemenea episcop, avind apusenii preoții lor, și capelele cele de voe și slobozenia ocărnuirei pământesci, precum și pravoslavnicii în staturile Europei, fără nici o înțelegere acelor învecchite legiuri cătră dînșii, dar în adăogire, și această ședere de doi ani acum a fost numit de dînșii Episcop, pre carele însuși în anul Împărătesc ce îl are în mânele sale nici de nume n-lu numesce Episcop, de cât: Filip Paroni Bisericesc trecătoriu pentru a sale trebuinți, se conterește, ca se ridice cu mergerea sa întru ale sale, neamă ce au pricinuit unui norod, care are de cea mai mângăere slobozenia legii prin ocrotirea ei din partea prea puternice și hrănitorei Împărății, ca se săm și de grijea turburării obstesci întru acest vechit punct, precum însuși înalta înțelepciune a țării tale cu ochii cei pătrundători o privesce, 1820.

A Înălțimei tale smeriți cătră Dumneșeu rugători

(p) *) Veniam Mitropol. Moldaviei. Gerasim Episc.

*) înaintea iscăliturilor sunt puse pecetele.

Romanului. (p) Meletie Episc. Hugușului. (p) Al Sardiței Nic-tarie; (p) Grigoriu Irinopoleos; Inochentie Iliopoleos; (p) Daniil Archimandr. al Hangului; (p) Al Monastirei Galata Archimandr. Partenie; Iosaf Archimandr. Frumóșet; Grigorie Archimandr. St. Sava; Ilarie Archimandr. și starișii Sântelor Mănăstiri Neamțul și Secul; Timotei Archimandr. și Starișii St. M-rei Slatina.

Prea plecate slugi:

Constantin Balș Logofet; Iorduchi Canta Logofet; Grigorie Sturza Logofet; Dimitrie Sturza vel Logofet; Iordachi Ruset vel Visternic; Răducanu Roset Hatman; Ralet vel Vornic; Vasile Roset Hatman; Constantin Catargiu vel Vornic; Grigore Ghica Vornic; Iancul Miclescul Vornic; Mihail Sturza Vornic; Alecu Canta vel Vornic; Druceachi Roset vel Vornic; Șerban Negel Vornic.

Mai urmədə încă alte 15 subscrieri nediscifrabile ale boerilor.

Din această anafora se vede, că Domnul și această dată a dat agentului austriac răspuns negativ în afacerea locuinței permanente în țară a unui episcop catolic. Tot astfel de răspuns se înțelege dela sine că a dat Mitropolitul Veniamin la scrisórea agentului austriac, citată mai sus.

Cu totă opunerea de a se recunoșce formal de guvern esistența în țară a episcopului latinesc, nici chiar cu titlu de episcop visitor, episcopul Paroni a ramas în țară până în primăvara anului 1826, profitând de turburările ce au urmat în Moldova din cauza revoluțiunei grecesci, și sub protecția austriacă. Atunci Paroni, strămutat fiind în alt post, în locul lui s'a trimis un altul, fără a înștiința ocărnuirea, nici a-l cere autorizare, sciind din esperință că nu o va dobândi. Dar acest nou rânduit episcop latinesc la Iași, a murit după trei luni de zile dela sosirea sa. Această conduită de impunere a bisericei romano-catolice, în anul 1826, din nou a alarmat autoritățile țării, și întrunindu-se în adunare obștească din nou au supus Domnului Ioan Sturza, tot istoricul episcopatulului latinesc din Moldova, și au cerut de nou nepermiterea înființării unei asemenea instituțiuni. Dăm aici și această ultimă anafora, în cestiunea aceasta. Ea poartă data 1826. August 25.

Prea Înălțate Dómne!

În multe vremi și în multe chipuri cercându-se biserica apusienescă a-și lăți păstoria sa într'această pravoslavnică țară a Moldovei, n'a putut a-și implini voința. Pentru că moșii și strămoșii noștri tari fiind în credință, cu răvnă ferbinte, cu statornică oserdie n'au îngăduit nici într'un chip, precum din istorii și din leatopiseșile țării se mărturisesc. Că în vremile cele vechi, și între năvălirile neamurilor megieșite, biserica apusenescă găsind prilej înlesnicios, și silinduse a-și înmulți numărul celor de o dogmă, au trimis propoveditori aici în Moldavia, se învețe pre Moldovenii legea latinescă, însă n'au ajuns la pravățul lor, uni gonindu-se cu pietre și cu bătăi peste hotar, și alții omorându-se de cătră norodul pravoslavniceilor. Și acesta au fost cea dinteiu cercare.

Apoi, precum arată istoria pământului, după ce patria noastră a intrat supt apărătoarea stăpânire a prea puternicului împărății, la anul 1592: un Crai al Ardealului anume Bator Sigismund trimițând oști în Moldavia au robot pre cel de atunci Domn Aron Vodă, fiind rânduit de prea înalta Pórtă într'adóna Domnie și ducându-l în Ardeal l-au ridicat viața cu tăierea capului. Atunci numitul Crai rânduind Domn Moldaviei pre un om al său anume Răzvan, acesta au adus cu sineși un episcop latinesc, nu scim cu care

nume de eparchiă, de carele pominesc și istoricii pământeni, și Meletie scriitorul Geografiei acei vremi făcând că, Climent al 8-lea papa Romei au fost trimis un episcop latin în Moldavia pe acea vreme. Însă Craiul leșesc din aretările boerilor ce erau fugiți acolo spre scăpare, înscinându-se de întâmplările Moldaviei, au trimis Domn prin alegerea acelor boeri pre un Ieremia Vodă cu oști leșeci, și gonind pre Răzvan cu toți omenii sei din țară, prea puternica înparăție au găsit de cuviință, și au întărit în seannul Domniei pe numitul Ieremia Vodă. Și într'acest chip au lipsit și episcopul latinesc. Atunci Craiul Ardealului Batori au pornit jalbă către papa Romei împotriva Craiului leșesc, arătând că el neurătând vre-o cheltuială, stăpânise Moldavia întru cele mai mari nădejdi, că ar fi potut trage la dogmele apusenesci pre toți locuitorii țerei, dar Craiul leșesc cu a sa împotrivire i-au făcut dădarnic lucrarea cea răvnitoare, de care Papa oțelindu-se au dat anathemii pe Craiul Lechiei pentru împedecarea ce au făcut. Și acesta a fost a doua cercare.

De la această epochă nu se mai pomenesce că ar fi mai stătut vre-odată episcop latinesc în pământul acesta decât numai pe la satele latinesci din țară și la o capelă a lor de aici din Iași, făcută întâiași dată proută, și capelă numită, era numai popi rânduți, și așa au stătut până în zilele Domnului Alexandru Mavrocordat, ce au pribegit în Rosia. Când fără slobozenia și primirea pământenilor, acea capelă s'au prefăcut în biserică de piatră, la care vinea după obiceiul cea din început popi latinesci chirotonisiți preste hotar a-și severiți slujba dogmelor lor. Și câți streini de această credință latinescă viețuesc aici se boteza, se cunună, și se îngrôpa de aceri popi; iară altă protecție nici ceri aici dela capelă, nici ceri de prin sate nu aveau, decât acea pământescă. Iară la anul 1816, în zilele Domnului Calimachū, Dluș agentul austrieccesc au arătat numitul Domn, că curtea austrieccescă au găsit cu cale a rândui și a trimite la Moldavia un episcop cu nume de Bacoviū, se fie începător și căpetenie legii latinilor din țară. După care Măria sa întrebând pre cinul bisericesc și politicesc, s'au făcut anafora obștăscă cuprindetore că ființa și șederea în Moldavia a unui episcop latin este cu totul împotriva obiceiurilor pământului, și nu primită pravoslavnicilor lăcutorii de aici, ca un lucru pricinuitoriu de multe zeticniri, și smintele, și întru cele din afără. Și pentru această nici odată nu pôte fi de mulțămirea și odihna supușilor. Și înălțimea sa multe feluri de acea anafora trimitându-o, și înfățoșându-o la prea puternicul devlet, i-au trimis spre respuns și slăvit vezir mechtup și vrednic de totă încuviințarea înalt împărătesc hat, arătătoriu, că de se va face în Tarigrad vre-o cerere de episcop din partea ministrului austrieccesc, se va da acolo respunsul cuviincios de neprimirea împlinirei. Iar de se va face și aice vre-o mijlocire din partea agenției să se dea respuns, că nu se pôte primi nefind nici obiceiū, nici spre mulțămirea norodului. Dar până a veni această imperătescă hotărîre, s'a arătat aice un episcop latin, făcându-se că ar avea nume de Bacoviū. Dar în puțină vreme cât au trăit, nu s'au cunoscut asupra sa semnele de episcop, nici s'au socotit de cuviință a se primi, și a se înfățoșa la numitul Domn, carele după câtă-va lună au murit. Și așa câtă-va vreme conțenise cu totul vorba rânduiri altui episcop până a-prôpe de mazilia numitului Domn, când s'au auđit că dela împărătesca cetate a Tarigradului vine alt episcop apusenesc, însă trecătoriu, iar nu ședetoriu.

Dar noi temându-ne se nu ne fie acesta nu pricinuire, iară cu fapta să se statornicescă aici, cum s'au și întemplat, iarăși de isnovă prin obștesca anafora, la anul 1819, saū arătat tôte câte se potă temple din această silnică incuibare a latinescului episcop peste obiceiū, rugându-ne cu dinadinsul pentru oprirea venirei sale, și cercând într'acesta statornicesca privilegiului, ne fiind nici o pildă a ședea în Moldavia episcop latin! că de ar fi fost obiceiū negreșar s'ar găsi rânduirea și numirea sa prin vre un împărătesc firman, și s'ar afla trecut în caidurile arhivele prea puternicei împărății. Și înălțimea trimitând și această anafora la prea puternica împărăție, pre lângă înaltul hat de mai înainte, s'au trimis și prea înalt împărătesc firman, însemnat la 1234 othomanicesc, întru care cuprindend curgerile celor de mai înainte, apoi în sferșit poruncesee cu aceste cuvinte, că de vreme ce s'au cunoscut, că șederea unui asemenea episcop latinesc în Moldavia e fără de nici o asemănare de vre-o pildă și de vre-o pildă nici în așezământurile pământului nu se cuprind anume, și de vreme ce este în multe chipuri pricinuitore de nepriință, și preste tôte aducătore de turbarare bunei linisciri a raialelor, apoi după cuprinderea împărătescului hat (ce saū șis mai sus), dacă elia Austriei din Tarigrad va mai adăogi cerere pentru această pricină, acea cerere acolo nu va fi primită, asemenea respuns se dea și agenției de aicea pentru neprimire, precum s'au dat și mai înainte. Dar făcând că apucase a sosi aicea acel episcop mai înainte de a veni prea înaltul firman, au rămas neștrămutat în țară, dovedind prin acesta cugetul seū, că supt noștră de trecător voia a se statornici în pământul nostru. Pentru care la anul 1820, în zilele Domnului Michail Sațul, fiind-că Dluș agentul austrieccesc, au notă au innoit cerere, ca să se dea voe acelui episcop latin a lucra cu slobozenie tôte ale rangului seū, decât: a cerceta bisericile catolicesci ce sunt în țară prinșul oblădnirei sale din Moldavia, a îndreptănițele rânduile în poporele sale, a hotări întâmplările pricinii între oile păstoriei sale, a sluji tainele, a mirul, și a face ungeri saū chrisma. În sfârșita cu tôte semnele unui episcop în zilele prasnicilor a se legini în principatul acesta formalnicesc al credinței catolicesci, și se aibă de acum proută cea din poruncă, care Dluș Agentul au arătat că rânduia a o pădi la bisericile catolicesci din Moldavia din partea noastră iarăși prin obștescă anafora lepădat cu totul de primirea acestui lucru cerând înălțimea sa împlinirea înaltelor hoturi, și hotărâre ce cu milostivire ni s'au fost chărădit dela proutăternicul devlet spre paza credinței noastre, și ședetoria vechiului obiceiū, rugându-ne ca să se facă aice și se lipsescă. Dar nu s'a pus nici întărorare cererea noastră, și acel episcop au rămas în țară până în primăvara trecută a acestui an, când de veste schimbându-se, s'au ivit altul aicea în capela lor. Și fără primirea obștesci bisericesci latinesci a acestei țeri au cutezat a și sluji după dușala lor la capelă în formă episcopescă, lucrând supărător, și de smintelă pravoslavnicilor locuitori și pildă nesuferită și de mare măhnire. Însă și acesta acum după trecere de trei luni au rănduit dela biserica apusenescă, ne grăbim această a noastră obștescă anafora a intinde prinșlocirea înălțimei tale glasurile cele de rugăciune prea înaltul prag al împărătescilor îndurări, miluiescă cu întărirea și inoirea hotărîrilor

ate, și se poruncescă, ca și de va indreznă a veni un asemenea episcop, negreșit se fie silit a se în- re inapo!, fără a-și arăta semnele cinului său, și a avea slobodenie a lucra slujbele sale.

Prea Înălțate Dómne! Urmarea bisericii apu- sești este vrednică de băgare în samă, carea adecă a scoposul a-și impinge până într'atâta pe episco- sești în pământul Moldaviei, după atâte, tulburări- te în vremile trecute și după atâte improtiviri- ste celor din viacul de acum, și însfârșit inpro- piasimintelor împărătesei hotărâri și porunci, de cât- imăi că ar voi se-și înmulțască nimerniciei săi ¹⁾ in- în se înălțate fără prin aședare de episcop, precum se póte- la alege chiar din nota D-sale agentului dela 1820, a mitropolitul țerei, prin carea arată, că aici în- în riasul Moldaviei, se află ședători patru-zeci mi- de de dogma apusenescă, apoi acest nume întă- a se prin rânduirea de episcop bisericesc, inpu- iaciundu-se și cu protecția politică, fără indoiala- ajunge la sfârșituri neprimiciose, și cu greă de a- tărădăcina. Pentru că mulți din Moldovenii cei- ai satelor, întru nădejdele apărării politicesei, așera și a se lipsi de credința lor, și-și vor perde a cea pravoslavnică, și strămoșască, pre-oarea întemeiată ființa Statului stăpânirei, și întru care- pădit până acum nevătămată datornica supunere este raele la prea puternicul devlet.

Noi ne rugăm, precum am fost linișitiți și nesu- te despre această în curgere preste două viacări, de Jeremia Vodă și până în zilele Domnului Cali- ropomenindu-se nici de cum de episcop latin, și de acum să rămănem în pace, indulcindu-ne în vellegii noastre, și pe dobândirea acestui privi- piriarelle leagă într'o unire și într'un cuget pre- vatoarele raelelor acestui memleket, se scăpăm de- vătămărilor obștesei, într'acest dogmaticesc punt, am însuși înalta înțelepciune a Măriei tale cu- sei pătrunțători o privește. 1826. Aug. 25. ²⁾

Resultatul opozițiunii Moldovenilor la înființa- le episcopatului latinesc a fost, că Papa a părăsit a timp ideea de a dobândi episcopate legale, re- cute în țară, și cu titluri din țară, ci s'a mă- a avea, ca și în trecut numai episcopi visitator, în formă se priveau ca trecători, timpurari. Politica de rezistență a Moldovenilor la înfiin- episcopatului latinesc, a fost aceeași și în țara- țară, căci și acolo nu s'a permis înființarea de epis- stabil pentru confesiunea romano-catolică, ci numai episcopu visitator, cu titlu de Nicopole, pe ca- păstrat până acum, de și avea locuința sa în țerei.

Ca toate acestea Roma a persistat în ființa sa și ad de noile idei de toleranță ale Românilor înănuat a trimite și în România episcopi amănauți, în calitate de „vicari apostolici.” Așa lași pe la 1840 era vicariu apostolic Antoni de rano, carele a scris și publicat românește ună ca- catolic și o carte de predică. În anul 1868 era riu apostolic Anton Ioseph Pluym în București loarea sub administrația sa numai 8 biserici și 4- catolice în totă Muntenia. În Iași era Io- dandari episcop de Marcopoli, având supt ad-

Proseliți.
Anaforalele acestea sunt transcrise într-o condică dela din Iași. Un exemplar original de pe anaforaua reproducă- aci s'a găsit în Mitropolia din București. De unde se înțe- r, Mitropolia din Iași a comunicat și Mitropoliei din Buce- rările făcute în Moldova pentru episcopatul latinesc.

ministrația sa 89 de biserici și 12 capele catolice în totă Moldova, și 26 de preoți catolici (Alman- cult. pe 1868). Lumea noastră treptat s'a deprins cu dișșii, și nime nu le-a mai pus vre-o pedică în eser- cițiul funcțiunei lor. Ș'aun făcut locuinți stabile în București și în Iași, s'aun făcut școli, seminarii, pen- sionate, nu numai tolerate, ba încă subvenționate de guvernele țarei. Școlele acestea, de băeți și de fete sunt astăzi frecventate nu numai de copii catolicilor, ci și de ai Românilor ortodoxi, mai ales pensionatele de fete, dirigitate de călugărițe catolice iesuite, tri- mise inadins aici în România pentru educație și pro- pagandă catolică.

Se întrebă acum: pentru ce Români până în timpurile noastre n'aun suferit a se aședa în țerile lor episcopi latini stabili, recunoscūți legalmente, când ei altminterea aū fost destul de toleranți cătră con- fesiunile chrestine și chiar cătră religiunile necres- tine, afară de cea mahomedană, carea n'a fost îngă- duită a avea în țerile române nici măcar giamii? Causa nu este alta, de cât instinctul și năzuința con- servării lor naționale; căci ei nu puteau înțelege existența națională izolată de religiunea lor națională: Cine atăca religiunea lor, ataca națiunea lor, și de- venea inimicul lor neimpăcat. Așa, sciind ei că Turcii aū credința: că unde este întemeiată credința lor cu hogii și cu giamiele lor, aceea țară aparține lui Mahomet, și Mahomet o a dat Sultanului; de aceea Români, când aū inchiat alianțele lor politice cu Sultanii între altele stipulațiunii privitoare la dreptu- rile lor naționale, aū pus și aceea, ca în țerile lor se nu se introducă religiunea mahomedană, nici tem- pluri mahomedane să se zidescă vre-o dată. Biserica catolică, cu tendințele ei absolutiste și de cucerire a totă lumea, s'aun pus în serviciul cuceritorilor poli- ticiei apusenī: Ungurilor, Polonilor, Austriacilor, cari deapurerea aū avut ochii lor asupra țerilor noastre, și naū perdut nici o ocașune spre a se face stăpâni pe ele. Afară de această ei videau, ce se întâmpla înpregiurul lor cu popóarele ortodoxe: Români și Slavi, cari trăiau în țerile catolice, Ungaria și Polonia, unde episcopi și călugării latinești aū inventat tóte cruzimele, nedreptățile și asuprurile pentru estermi- narea lor politică, națională și religioasă. Asupriți aceștia, parte amigraū în țerile române, parte cereau ajutoriuri politice, morale și materiale la Domni și Mitropolii nostri. Tóte acestea aū făcut pre stră- moșii nostri a fi prevădători și a se feri de curse, pre care streinii, sub feliurite pretexte, voiau a le întinde în calea lor politică și națională. Admițând existența confesiunii latinești în țerile lor, pentru ca chrestinii de acest rit să póta în libertate a-și eser- cita cultul lor, n'aun admis nici decum stabilirea de episcopate latine în țerile române; pentru că epis- copii aceștia nu vin numai din motive religioase, ci aduc cu sine influențe politice periculoase, dintru'tai- oculte, apoi după ce se întăresc — fătise: propagandă religioasă streină, protecțiunii și amestecuri politice streine, care cu timpul perd o țară, și pe popor ilu dau în sclaviea altora. De aceea nu putem se nu admirăm bunul simț și înțelepciunea bătrânilor Români, cari prin devotamentul lor religios cătră Biserica ortodoxă a țerei lor, și prin puternica ei apărare aū salvat țara și națiunea până în zilele noastre.

Să ne întrebăm acum: óre în această privință aū făcut totul strămoșii nostri, generațiunile române precedente? Óre noi, actualii, trebuie numai să cule- gem ródele ostenelelor lor? Să repaosăm la umbra

laurilor plântați de denșii? Nu avem noi ore aceiași dușmani contra cărora au luptat ei? Nu avem noi ore trebuință a continua aceeași politică națională, a susține aceeași biserică, carea ne a întovărășit atâtea secole și prin o mulțime de pericole! Nu avem trebuință a fi și de acum înainte națiune română, națiune ortodoxă, și încă liberă și independentă, precum ne place a ne numi? Să nu ne amăgim. Avem aceeași dușmani, aceleași pericole pentru existența noastră ca popor independent, și încă și mai mari și mai mulți de cât în trecut: avem și dușmani sociali înlăuntru, pe cari strămoșii noștri nu i-au avut, — socialismul cu sintome de nihilism și materialismul — bôla secolului 19-le. Lupta dar trebuie să continue, și încă cu mai mare putere, și luptătorii trebuie mulți. Armele noastre de apărare nu pot fi scôse de aiurea, de cât din simțul nostru naționalu — *românismul*, și din devotamentul nostru religios — *biserica ortodoxă română*. Amândouă aceste terenuri trebuiesc cultivate și săpate cât mai adânc prin o cultură intelectuală sănătoasă și prin o direcțiune morală creștină. ... Ce s'au făcut la noi în țară până acum în aceste două privințe, pentru cultura simțului românesc și a celui religios? Esperiența ne spune că nu s'a făcut cât trebuie, și nu precum trebuie. (Va urma)

Diverse.

* Oferte pre sêma seminarului înființându în Arad. Înregistrăm cu bucuriă și ca unu bunu augur, că doue comune, cari trecu de cele dintâi în eparchia noastră s'au și grăbitu a răspunde la apelul Prea Sântiei Sale, părintelui Episcopu diecesan, de a veni în ajutoriu cu contribuiri lor la seminariul înființându în Arad. Precum se vede și din corespondența ce urmêză mai jos, comuna Peșca, carea trece de comună de frunte în părțile ungurene a votat spre acest scopu 1500 fl. — iar comuna Banat-Comloșu de asemenea comună de frunte în părțile banatice ale diecesei noastre precum avem scire pozitivă a contribuit suma de 500 fl; tot din Banat-Comloșu a mai contribuit preotulu Georgiu Balan 250 fl. iar învêtătoriu Alesandru 50 fl. așa dară de tot 800 fl. Ne face multă bucuriă aceste oferte. Ele repetim, sunt unu bunu augur mai cu samă în vederea faptului, că aceste doue comune, cari și în trecut au fost totdeauna esemplu bunu la asemenea ocașuni, vor servi ca îndemn și în acêstă întreprindere mare și salutariă. Onore deci acestor două comune și conducătorilor lor! Iată și corespondința ce ni s'a trimis despre întimpinarea afacerii în Peșca: Ieri (31. Iuliu v). având a delibera asupra unor cause urginti cu comitetulu parochialu din Peșca, am sulevat în ședință și sensul și scopul cerculariului archieresc cu Nr. 1926 Iuliu 20 a. c. publicat și în fôia redijată de Dta, în meritulu înființându fundu seminarialu în Arad și potu dechiara că am devenitu surprinsu de resunetulu dat din partea fruntașilor opidan, și din partea învêtătorilor. — Notariulu G. Petroviciu și învêtătorii în frunte cu I. Efticiu, și încă președintele comit. par. Dragoșu și judele opidanu înțeleseră numai decăt măretulu și folositorulu scopu, și după deslucirile făcute de profes. teol. R. Ciorogariu, la propunerea notariului G. Petroviciu spriginită cu mare energiă și tactu și de înv. I. Efticiu, — se decise în unanimitate: a se dona din fondurile bis. și școl. pentru înființându seminariu rom. gr. or. suma de 1500 fl. v. a. carea sumă la dispozițiunea bunului Archipastoriu se va estrada și esolvi în ori care momentu. *Moise Bocșan*, adm. prot.

CONCURSE.

Pentru stațiunea învêtătorească din com. Costeșu protop. Fagetulu prin acêsta se escrie concurs până la 31. August a. c. st. v.

Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. salariu; 5 scripturistici; 8 fl. pentru curățirea și încăldim școlii; 10° lemne, din cari este a-se încăldi și școlii cuartir liber cu grădină de legumi.

Recurenții sunt avisați, ca recursele sale, struate conform dispușeiunelor stat. org. se le scernă Pr. On. Domn protopresviter in Faget, până la terminul indicat.

Costeșu, in 27. Iulie 1883. Comitetul parochial in conțelegere cu dl. protop. tractualu.

Pentru stațiunea învêtătorească din comuna Zsuresciu et filia Botesciu, prot. Fagetulu, prin acêsta se escrie concurs cu terminul până la 31. August a. c. st. v. Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. salariu, cuartir liber cu grădină.

Recurenții sunt avisați, ca recursele sale, struate conform dispușeiunelor stat. org. se le scernă P. O. D. prot. Atanasiu Ioanoviciu, in Faget până la terminul indicat.

Zsuresciu, in 27. Iulie 1883. Comitetul parochial in conțelegere cu dl. protopopul tractualu.

În sensul ordinațiunei Vener. Consistoriului Orade Nr. 726. sc. a. c. pentru deplinirea stațiunii învêtătorești din *Câmpul de sus și de jos*, tract. protopopesco alu Beiușului, devenită în vacanță pensionarea fostulu învêtătoriu Elia Bolovanu, se escrie concurs cu termin de alegere pe 29. Aug. a. c. Emolumintele sunt: a) 100 fl. in bani, b) cubule de bucate grâu și cucuruz, c) 10 stinjenii lemne, d) accidentii cantoralii și e) cuartir cu grădină. Recurenții vor avea a-și trimite dovezile sale instruate conform „stat. org.” până la terminul de mai sus la subscrisal inspector cercual de școl. in Beiușu. — Beiușu, 29. Iulie v. 1883.

În conțelegere cu comitet. parochialu din Câmpul de sus, Vasiliu Papu, m. p. protop. inspect. de școl.

Se escrie concursu pentru următorele stațiunii învêtătorești din protopresviteratul Butenilor:

1) *Bodesci*, cu salariu anual de 120 fl. 14 stinjenii lemne, 12 stinjenii lemne, pentru finu 5 fl. 2 stinjenii fasole, cuartir liber cu grădină,

2) *Cilă*, cu salariu anual de 120 fl. 14 stinjenii bucate, 15 florini pentru finu, 2 mesuri fasole, 12 stinjenii lemne, cuartir cu grădină. Pentru ambele ceste alegerea se va ține la 21. August a. c.

3) *Socașu*, cu salariu anual de 120 fl. 12 stinjenii lemne, 12 șinice bucate, pentru finu 5 fl. 12 stinjenii fasole, grădină și cuartir,

4) *Zeldișu*, cu salariu de 170 fl. 16 șinice bucate, 90 porțiuni de finu, 12 stinjenii lemne, cuartir cu grădină. Pentru ambele alegerea se va ține la 28. August a. c.

5) *Vasôia*, cu salariu anual de 100 fl. 12 stinjenii bucate, 12 stinjenii de lemne, cuartir cu grădină,

6) *Păiușeni*, cu salariu anual de 100 fl. 12 stinjenii bucate, 12 stinjenii lemne, cuartir cu grădină. Pentru ambele alegerea se va ține la 29. August a. c.

Recurenții sub durata concursului și-vor trimite petitele sale pe calea oficiului inspector din Buteni (N. Butyin) și se voru presenta în comună spre a-se face cunoscuți.

Buteni, la 1. August 1883.

În conțelegere cu concernitele comitate parochiale Constantiu Garbanu, m. p. ppsviteru insp. cerc.

La Nr. de față alăturăm unu suplementu de

Suplementul la „BISERICA și ȘCOLA.” Nr. 32.
Anul VII. — 1883.

Nr. 1914.

Unu stipendiu diecesană de 350 fl. v. a. anuală se conferese celui tineru, carele se va resolve a-se pregati la veri o universitate pentru profesura *teologică* ori *pedagogică* din institutul nostru diecesană.

Recurinții au se dovedescă cumca sunt români gr. or. din acesta diecesă, gimnasiști absoluți cu testimoniul de maturitate și se arate starea lor materială respective a părinților.

Recursele astfel instruate să se submită aici până în ziua de 10/22. August 1883.

Arad, 16. Iulie 1883.

Ioană Mețianu, m. p.
Episcopul Aradului.

În alumenlă „Zsigđiană” din Oradea-mare, fiind 5 locuri vacante, spre deplinirea acestora se escrie concursu cu terminu până la 8/20. Augustu a. c. când se va ține primirea.

Dela recurenți se poftesc: 1) Estrasă de boteză despre acea, că e românu gr. or. 2) Testimoniu scolasticu de pe anul precedent. 3) Atestatū de paupertate subsemnat și de preotul localu. 4) Certificatū fisicalū despre vaccinare.

Recursele adresate senatului fundationalu, sunt a-se trimite președintelui Simeon Bica protopresbiteru în Oradea mare [Nagyvárad].

Oradea-mare, 18/30. Iuniu 1883.

Senatul fundationalu.

Devenind vacantă parochia din comuna bisericăsoă *Giulvez*, prin reposarea preotului Teodor Gruescu, conform decisului Ven. Consistoriu diecesan din 19. Iulie 1883 Nr. 575 B. se escrie de nou concurs pentru parochia de clasa I pre lângă observarea §-lui 8 din regulamentul pentru parochii, cu terminul de alegere pre 29 August a. c.

Emolumintele sunt: Una sesiune de pământ arătoriu de 38 jugere. Un plaț parochial intravilan. Birul preofese îndatinat în natural. Stola usuată dela 200 de case, cu 1052 suflete.

Doritorii de a ocupa acestu parochia sunt avisați recoursele lor adresate în sensul st. org. bis. și a regulamentului pentru parochii proveđute cu atestat de cualificațiune pentru parochii de clasa primă, a le substerne subsemnatului adm. protopresbiteral în Ciacova până în 25 August st. vechiu a. c.

Dela recurenți se recere a se presenta în vre-o Duminecă sau serbătore în sânta biserică din loc spre a-și arăta desteritatea în cant și cele pastorale.

Giulvez, în 25. Iulie 1883.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Paul Miulescu**, m. p. adm. protopresbiteral și as. consist.

Pentru deplinirea postului de învățatoriu, la școlă gr. or. confesională din comuna *Costeiu*, protopopiatul Hasiașului, — prin acesta se escrie concursul cu termin de alegere pe ziua de 11/23 Septemvre a. c.

Emolumintele sunt: 201 fl. în bani gata; 15 meți grău, 15 meți ocucruș, pământ estravilan 2 ju-

gere, pausale 8 fl.; pentru lemne din cari se încăldece și școlă 30 fl. cortel liber și grădină de legumi.

Recursele ajustate conform prescrișelor statutului organic și §-lui 6 art. XVIII. 1879 și adresate comitetului parochial, să se trimită părintelui protopopu *Georgiu Creciunescu* în Belincz p. u. *Kiszetó* până inclusiv 10/22 Septemvre 1883 având recurenții în vre-o Duminecă ori serbătore a-se presenta în biserică, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipicul bisericesc. Cei deprinși în arta musicală încât să pótă conduce și instrui corul de ja esistente acolo, vor fi preferiți.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Georgiu Creciunescu**, m. p. prot. inspect. școl.

La postul învățătoresc din *Barzava*, protopresbiteratul Totvaradiei, nu s'au ivit recurenți, se pótă din cauza emolumintelor în naturale aflate, a se vedea nr. 26. 27. 28. Comitetul parochial au staverit léfa alegendului învățatoriu în bani gata pe anul inteiu pentru ca emeritul învățatoriu *Ivantie Spatan* se acordă pensiune pe timp de doi ani $\frac{1}{4}$ din salariul avut, așa finala staverire a léfei învățatoresci va urma după espirarea anului prim; deci până atunci alegendul învățatoriu va avea plata anuală fixă: a) în bani gata 300 florini v. a. b) cortel liber c) de încăldirea școléi va grigi comuna. Acum pentru ocuparea acestui post se deschide de nou concurs până la 15 August st. v.

Recurinții i-și vor trimite petițiunile la subscrișul în *Căpruța* p. u. *Barzova*, și sunt poftiți a-se arata și canta la Biserică.

Comitetul parochial:

În conțelegere cu mine: **Vasiliu Zorleanu**, m. p. inspect. școl.

656. Sc.

Consistoriu gr. or. eparchial al *Oradit-mari* publică concurs pentru întregirea următoarelor stațiuni învățatoresci:

I. În cercul inspectoralu al *Oradit-mari*:

1) *Felcheriu*, cu salariu de 40 fl. 10 cubule de grău, $\frac{1}{2}$ sesiune de pământ, cuartir cu grădină de legumi, și veniturile cantorale.

2) *Forosig-Hudișu*, cu salariu de 170 fl. 4 cubule de grău, $\frac{1}{2}$ cubul de fasole, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantorale.

3) *Lupăia*, cu salariu de 60 fl. 10 cub. de cucuruz, $\frac{1}{2}$ cub. de fasole 8 org. de lemne, 100 port. de fân, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantorale.

4) *Sentelec*, cu salariu de 100 fl. 8 cub. de cucuruz sférmat, $\frac{1}{2}$ sesiune de pământ, cortel în natură cu grădină de legume, și veniturile cantorale.

5) *Tasad*, cu salariu de 50 fl. 12 cub. de cucuruz sférmat, $\frac{1}{2}$ cub. de fasole, 150 port. de fân, 150 fuióre, 9 orgii de lemne, cortel liber cu grădină de legumi și veniturile cantorale.

6) *Valența*, cu salariu de 300 fl. 2 org. de lemne cortel în natură, și veniturile cantorale.

II. În cercul inspectoralu al *Belului*:

1) *Dumbrăvița de Codru*, cu salariu de 200 fl. cortel în natură cu grădină de legumi, și venite cantorale.

2) *Groși*, cu salariu de 60 fl. 12 cub. de cucuruz sférmat, cortel în natură cu grădină de legumi, 200 port. de fân, 10 org. de lemne, și veniturile cantorale.

3) *Hașmaș*, cu salariu de 60 fl. 7 cub. grâu, 7 cub. de cucuruz, 100 port. fân 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

4) *Cărășeu*, cu salariu de 140 fl. 6 cub. de grâu, 6 cub. de cucuruz, 6 org. de lemne, 200 port. de fân, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

5) *Mărduș*, cu salariu de 50 fl. 4 cub. de grâu, 4 cub. de cucuruz, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantoralii.

III. În cercul inspectoratului al Luncei:

1) *Brusturi*, cu salariu de 45 fl. 3 cubule de grâu, 10 jugere pământ estravilan, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

2) *Dernigóra*, cu salariu de 30 fl. 12 cub. de cucuruz, 10 jugere de pământ estravilan, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantoralii.

3) *Picléu*, cu salariu de 120 fl. 4 cub. de grâu, 4 cub. de cucuruz, 4 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantoralii.

IV. În cercul inspectoratului al Pestegului:

1) *Bolnaca*, cu salariu de 120 fl. 5 jugere estravilan, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

2) *Bulz*, cu salariu de 160 fl. 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

3) *Damoș*, cu salariu de 100 fl. cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

4) *Loréu*, cu salariu de 100 fl. cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

5) *Pesteș*, cu salariu de 50 fl. 20 cubule de bucate cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

6) *Șunciuș*, cu salariu de 160 fl. cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantoralii.

V. În cercul inspectoratului al Popmezeului:

1) *Coșdeni*, cu salariu de 60 fl. 10 cubule de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

2) *Crăncesci*, cu salariu de 80 fl. 10 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel cu grădină de legumi și veniturile cantoresci.

3) *Dobresci*, cu salariu de 90 fl. 10 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

4) *Cotigleșu*, cu salariu de 60 fl. 12 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

5) *Răbăgan*, cu salariu de 80 fl. 12 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

6) *Rotăresci-Ogesci*, cu salariu de 60 fl. 10 cub. de bucate, 6 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

7) *Topa sup.* cu salariu 75 fl. 14 cub. de bucate cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantoralii, 80 port. de fân, $\frac{1}{2}$ cub. de fasole, și 8 orgii de lemne.

VI. În cercul inspectoratului al Beinșului:

1) *Pocola*, cu salariu de 80 fl. 8 cub. de bucate, 8 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

2) *Săucani*, cu salariu de 126 fl. 8 cub. de cucuruz, 120 port. de fân, 120 fuiore, 8 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantoralii.

3) *Tărcăița*, cu salariu de 52 fl. 10 cub. de bucate, 80 port. de fân, 80 fuiore, 4 org. de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi și veniturile cantoralii.

4) *Colasci-Briheni*, cu salariu de 100 fl. 8 cub. de bucate, 6 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

VII. În cercul inspectoratului al Meziadului:

1) *Chiscou*, cu salariu de 105 fl. 12 cub. de bucate, 30 port. de fân, 300 fuiore, 12 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

2) *Meziad*, cu salariu de 105 fl. 8 cubule de bucate, 150 port. fân, 150 fuiore, 8 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

3) *Nimăesci*, cu salariu de 105 fl. 10 cubule de grâu, 5 cub. de cucuruz, $1\frac{1}{2}$ cub. de fasole, 150 port. fân, 150 fuiore, 10 fontși luminii, 6 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi, și veniturile cantoralii.

4) *Șebis*, cu salariu de 60 fl. 8 cub. de grâu, $\frac{1}{4}$ cub. fasole, 132 port. fân, 132 fuiore, 4 fontși de luminii, 6 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

5) *Valea-năgră inf.*, cu salariu de 100 fl. 16 cub. de bucate, cortel în natură cu grădină de legumi.

6) *Săud-Ferice*, cu salariu de 100 fl. 5 cub. grâu, 3 cub. de cucuruz, 1 cub. de fasole, 180 port. de fân, 180 fuiore, 8 fontși de luminii, 8 orgii de lemne, cortel în natură cu grădină de legumi.

Recurenții pentru vre una dintre aceste stațiuni au se-și trimite rugărilor sale la subsemnatul Consistoriu în Oradea-mare, (Nagy-Várad) până în 22 August (3 Septembrie) a. c.

Oradea-mare, 4/16 Iuliu.

Consistoriul gr. or. oradan.

Concursul de licitațiune minuendă.

Comitetul parochial gr. or. rom. din *Giula-germână*, cottul Bichișu, conform planului și preliminarului de spese, aprobat de venerabilul Consistoriu din Arad din 28 Iuniu a. c. Nr. 1575, se escrie concurs de licitațiune publică minuendă, pentru ornarea bisericii din leuntru; și anume facerea iconostașului, pardosirea cu marmore și pingarea ei cu prețul de esclamare 6350 fl. v. a. carea licitare se va ținea în localitatea școlei din loc la 29 August st. v. a. c.

Se avisază deci întreprinătorii aceia, cari doresc a primi pre sine lucrul susespus pe termen oțărît, provezuți cu vadiul de 10% a-se presenta la licitare, unde după licitarea efeptuită se va închea contractul, carele se va substerne Ven. Consistoriu spre aprobare.

Planul, preliminarul de spese și condițiunile de licitare se pot vedea la presidial subsemnat.

Giula-germână, 18 Iuliu 1883.

Petru Biberea, m. p.
președ. com. par.

Iosif Ivan, m. p.
not. com. par.